

ישיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת בלק תשע"ו

שמירת הקדושה מקרבת את הגאולה

וְלֹא רָאָה עֹמֶל בְּיִשְׂרָאֵל. נמצא, שכל מטרתו של בלעם בפסוק זה, היתה לתת עצה רעה לישראל, להסיתם לחטוא (וכפי שיעץ גם לבלק לעשות להם), כדי שהקב"ה יכעס עליהם ויענישם.

וקשה, לכאורה: וכי מעצמו אמר בלעם "לא הביט אָנֹכִי בַּיַּעֲקֹב, וְלֹא רָאָה עֹמֶל בְּיִשְׂרָאֵל"? הרי ה' הוא ששם דברים אלו בפיו! "הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יֵשִׁים אֱלֹהִים בְּפִי - אֲתוֹ אֲדַבֵּר" (במדבר כב, לח). כיצד אפוא אומרים חז"ל, שבלעם התכוין בדברים אלו לתת עצה רעה לישראל, כדי שיחטאו ויענשו? התשובה היא, שאכן ה' הוא ששם את הדברים הללו בפי בלעם, ומצד זה הדברים הם דברי ה', ויש בהם כוונה טובה ומשמעות טובה. מהי הכוונה הטובה והמשמעות הטובה של הדברים? - הכוונה הטובה היא, שישנה באמת בחינה כזו, ש"לא הביט אָנֹכִי בַּיַּעֲקֹב, וְלֹא רָאָה עֹמֶל בְּיִשְׂרָאֵל", וזהו ע"י זכות אבות, או בזכות חשבונות אחרים¹. [ולכן בתפלת ראש השנה אנו אומרים פסוק זה בברכת "מלכויות", כדי לעורר הנהגה זו של הקב"ה כלפינו ביום הדין]. ואולם, מצד שני, כשבלעם אומר "לא הביט אָנֹכִי בַּיַּעֲקֹב", הוא אינו מתכוין למשמעות החיובית של הדברים. בלעם אדעתא דנפשיה קעבד, ומתכוין להכניס בדברים אלו כוונה משלו: לומר לישראל, שאין להם לחשוש מן החטא, כדי שיחטאו ויענשו. מחשבה רעה זו, היא שגרמה לחז"ל לומר על פסוק זה מה שאמרו במדרש שהזכירו לעיל.

ואכן, מחשבה רעה זו של בלעם "נשאה פירות". מיד אחרי הברכות של בלעם אנו רואים שבאמת כך קורה, שישאל חוטאים, ונענשים קשות. "וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעֹר, וַיַּחַר אֵף ה' בְּיִשְׂרָאֵל". רבים מאד נהרגו ומתו בסיפור הזה. כמאה וחמישים אלף איש נהרגים על ידי דיני ישראל (עי' רש"י ורמב"ן שם, ה)², ועוד עשרים וארבעה אלף מתים במגפה (שם, ט), ובסך הכל, כמאה ושמונים אלף איש - שהם "רובע ישראל", כלשון הרמב"ן³ - מוצאים את מותם בפרשה הזו.

ה"הצלחה" של בלעם היתה עלולה להיות עוד יותר גדולה, לולא פינחס שקינא את קנאת ה' ועצר את המגפה. הקב"ה הרי מעיד, "פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר... הָשִׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי" (שם, יא). לולא עשה פינחס מה שעשה, היתה הקב"ה ח"ו מכלה את ישראל. עד כדי כך היתה "מוצלחת" עצתו של בלעם, שהיה בכוחה להביא את הקב"ה לכלות את ישראל.

כי למרות ש"לא הביט אָנֹכִי בַּיַּעֲקֹב", אבל התורה הרי אומרת גם "וְלֹא רָאָה כָּךְ עֲרֹנֹת דָּבָר, וְשָׁב מֵאַחֲרֵיךְ". כשיש גילוי עריות, השכינה מסתלקת מישראל. זו הרי היתה עצת בלעם, להחטיא את ישראל בבנות מואב, כדי שהשכינה תסתלק מישראל. כשאנו גודרים בעריות, הקב"ה איתנו,

"לא הביט אָנֹכִי בַּיַּעֲקֹב, וְלֹא רָאָה עֹמֶל בְּיִשְׂרָאֵל"

התורה מספרת בסוף פרשתנו: "וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשָׁטִים, וַיַּחַל הָעַם לְזִנוּת אֶל בָּנוֹת מוֹאָב. וַתִּקְרָאן לָעַם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן, וַיֹּאכְלֵם הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן. וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעֹר, וַיַּחַר אֵף ה' בְּיִשְׂרָאֵל" (במדבר כה, א-ג). של מי היה הרעיון הזה, להכשיל את ישראל באופן חמור כל כך, בעריות ובעבודה זרה? - בפרשת מטות מפורש, שהיתה זו עצתו של בלעם הרשע. "הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר בְּלָעַם, לְמַסָּר מֵעַל בְּה' עַל דְּבַר פְּעֹר, וַתְּהִי הַמִּגָּפָה בַּעֲדַת ה'" (שם לא, טו). אחרי שנוכח בלעם לראות שאי אפשר לקלל את ישראל, ניסה להתגבר עליהם באופן אחר. הוא אומר לבלק: "אלקיהם של אלה שונא זימה הוא" (סנה' קו, א), ואם כן העצה להתגבר עליהם היא על ידי הכשלתם בזימה, שהתורה אמרה עליה: "וְלֹא רָאָה כָּךְ עֲרֹנֹת דָּבָר, וְשָׁב מֵאַחֲרֵיךְ" (דברים כג, טו), "מלמד שהעריות מסלקות את השכינה" (ספרי שם ס' רנ"ח). אחרי סילוק השכינה מישראל, יהיה ניתן כבר להתגבר עליהם. זוהי עצתו של בלעם לבלק. אבל לפני שבלעם נותן עצות לבלק, הוא נותן עצה גם לישראל. מה העצה שהוא נותן לישראל? אומר בלעם: "לא הביט אָנֹכִי בַּיַּעֲקֹב, וְלֹא רָאָה עֹמֶל בְּיִשְׂרָאֵל"! (במדבר כג, כא) גם אם יש ליקויים רוחניים בעם ישראל - אָנֹכִי וְעֹמֶל - הקב"ה מתעלם מהם. כביכול אינו מביט ואינו רואה אותם. ("לא הביט... ולא רָאָה..."). ואם כך, הרי המצב הוא מצויין! לא צריכים לפחד יותר מדי! אפשר לחטוא כמה שרוצים, ולא יקרה שום דבר!

אבל חז"ל אומרים על עצה זו כך: "מוֹכִיחַ אָדָם, אַחֲרֵי חֵן יִמְצָא מִמֶּחֱלִיק לְשׁוֹן (משלי כח, כג). [כלומר: המוכיח אדם על עבירות שבידו, לאחר זמן ימצא חֵן בעיניו יותר ממחליק לשון (רש"י שם)]. מוכיח אדם - זה משה, שהוכיח את ישראל... מחליק לשון - זה בלעם... למה היו דומין (משה ובלעם)? לכן מלך שהיו לו שני פדגוגין (=חונכים שאחראים עליו), אחד אוהב ואחד שונא. זה שהיה אוהב, היה מזהירו ואומר לו: "בני, הזהר בעצמך שלא תעשה עבירה! שאביך דִּין, ואם שומע שעברת עבירה, אע"פ שהוא אביך, אינו נושא לך פנים!" והאחד שהיה שונא אותו, אמר לו: "מה אתה מִיָּצֵר? אביך מלך! עשה כל תאוותך, ואל תתירא משום בריה, כי אביך אינו מקפיד עליך" (והתכוין בעצה זו לגרום לכך, שהמלך יכעס על בנו וידח אותו מירושת המלכות). כך, הבן - אלו ישראל, הַשְּׂנִי פדגוגין - הם משה ובלעם. משה היה אוהבם ואמר להם: "הִשְׁמְרוּ לְכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם... וְתָרָה אֵף ה' בְּכֶם..." (דברים יא, טז-יז)... אבל בלעם היה אומר: אל תיראו! בניו אתם, עֲשׂוּ כָל מַה שְׂאתֶם מִבְּקָשִׁים, ואינו מקפיד עליכם" (תנחומא, הוספה לפרשת דברים), כמו שמפורש בפסוק: "לא הביט אָנֹכִי בַּיַּעֲקֹב,

בבחינת "רוח אין בהם". למה? - כי ציון, היא בית חיינו, ובלי ציון עדין אין כאן חיים. ציון אין כאן, חיים אין כאן. אם נהיה קדושים וטהורים, נוכל להגיע לנבואה השניה, של "מִאֲרָבַע רוּחוֹת פָּאֵי הָרוּחַ, וּפְחֵי בְּהִירוּגִים הָאֵלֶּה וַיִּחְיֶיךָ", וכן לנבואה של "וַיִּרְקְטִי עֲלֵיכֶם מִיָּם טְהוֹרִים וַיִּטְהַרְתֶּם" (שם לו, כה), שנוכל לעלות לציון בקדושה ובטהרה. כל העצמות היבשות, כל אלה שעדין אין בהם רוח תורה, תכנס בהם רוח תורה. כל החילוניים, וגם הדתיים, יהיו יותר בני תורה ממה שהם, והכל יתקדש ויטהר ע"י הרוח שהקב"ה ישלח לנו, המים הטהורים שה' ישפוך עלינו, שנוכל לעבוד את ה' בקדושה ובטהרה.

בלא בית המקדש, חיינו אינם חיים. צריך להרגיש את הדבר הזה, שבלי ציון - אין לנו חיים. לפעמים חושבים: נו, אפשר גם כך. לומדים תורה ב"ה, שומרים שבת ושומרים כשרות ומקיימים מצוות התלויות בארץ, אבל צריך לדעת שזה עוד כלום. אלו אינם החיים האמיתיים. כי כיום, רוב המצוות התלויות בארץ, חיובן רק מדרבנן, ואיננו באמת מקיימים אותן, רק עושים להן זכר, בבחינת "הַצִּיבִי לָךְ צִיָּנִים" (ירמיהו לא, כ). בחוץ לארץ - כל המצוות הן בבחינה זו,⁴ כפי שמסבירים רש"י בקיצור (דברים יא, יח), והרמב"ן באריכות (ויקרא יח, כה), שהמקום האמיתי לקיום המצוות כולן, אפילו אלו שאינן תלויות בארץ (כמו שבת ופסח ותפילין ומזוזה), הוא רק בארץ ישראל^{5,6}, ומה שמקיימים אותן גם בחוץ לארץ הוא רק בבחינת "הַצִּיבִי לָךְ צִיָּנִים", לזכירה בעלמא, כדי שנזכור ולא נשכח איך מקיימים אותן בארץ⁷. לעומת זאת, בארץ ישראל, יש לנו ב"ה מצוות אמיתיות, שבת, וכשרות ועוד מצוות, אבל המצוות התלויות בארץ הן בחלקן הגדול רק בבחינת "הַצִּיבִי לָךְ צִיָּנִים", שאין חיובן מדאורייתא בזמן הזה. אלו חיים שאינם אמיתיים. יש עצמות, ויש בשר, ויש גידים, ויש אפילו עור מלמעלה, אבל רוח אין בהם. אנחנו רוצים שהרוח תכנס, רוח הקודש, רוח קדושה וטהרה.

חדש ימינו כקדם

אגב, מה שאנו אומרים בסליחות, "ורוח קדשך אל תקח ממנו", מה פירוש הפסוק הזה⁸? מורי ורבי הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל אמר, שמכאן ראייה שלכל יהודי יש קצת רוח הקודש. אבל חושבני שלא זה עיקר הפשט. עיקר הפשט הוא, שה' לא יקח מאיתנו את חכמי התורה, שהם קצת רוח הקודש שיש לנו. שיהיו לנו חכמי תורה, גדולי תורה, זו רוח הקודש שיש בקרבנו.

אחר כך אנו אומרים, "אל תשליכנו לעת זקנה, ככלות פחנו אל תעזבנו". מה פירוש התפלה הזו? בשלמא יהודי בגיל שלי שמתפלל על כך, זה מובן. אבל יהודי בן עשרים שנה או שלשים שנה שמתפלל "אל תשליכנו לעת זקנה", מה דחוף לו כעת להתפלל על זה? בעז"ה בעוד שישים שנה יוכל להתפלל את זה. אבל כעת, מה זה כל כך דחוף?

התשובה היא, שבקשה זו אינה מכוונת כנגד האדם המתפלל, אלא כנגד כלל ישראל. כלל ישראל נמצא כעת בעת זקנה. פעם היה כלל ישראל "צעיר" ו"חזק". היו לנו נביאים, היו תנאים, היו אמוראים ואנשים גדולים. אבל

וח"ו כשלא גדורים בעריות, הקב"ה מסתלק מאיתנו. פינחס ע"י קנאתו לה' הצליח בסוף לעצור את המגפה. אחרת, לולא פינחס, הקב"ה היה ח"ו מכלה את כל כלל ישראל.

שמירת הקדושה והטהרה - תנאי לגאולה

צריך להזהר שלא ניכשל בדברים האלה. צריך לדעת, שכל בחורה, מגיל מסויים היא בחזקת נדה. צריך להזהר מנגיעה, מכל קרבה מיותרת. כמובן, צריך להפגש כדי להשתדך, צריך להקים משפחות בישראל, אבל להקים אותן בדרך כשרה, לא בצורה אסורה. כשיקמו בדרך כשרה, גם יזכו בעז"ה להקים משפחה כשרה ולהעמיד בנים תלמידי חכמים ויראי שמים. אפשר להשיג דברים גדולים בכשרות, אבל ח"ו אם הולכים בדרך אחרת, אז זה סילוק השכינה מישראל.

אנו מוקפים היום באויבים, זקוקים מאד שהשכינה תלך איתנו ולא תסתלק מעלינו ח"ו. אם נקדש את עצמנו, יש לנו הבטחה מהקב"ה, "וַיִּהְיֶינָה לְךָ קְדָשִׁים" (ויקרא יא, מד), שאם אדם מקדש עצמו מעט, מקדשין אותו הרבה (יומא לט, א). יש לנו גם הבטחה של הנביא, שבמהרה בימינו "וַיִּרְקְטִי עֲלֵיכֶם מִיָּם טְהוֹרִים וַיִּטְהַרְתֶּם" (יחזקאל לו, כה). לזה אנו מחכים, לעלות להר הבית בקדושה ובטהרה. ואם רוצים לזכות לזה, צריך לשמור על הקדושה והטהרה.

אנו אומרים בברכות ההפטרות, "רחם על ציון כי היא בית חיינו". ציון היא בית חיינו. בלי ציון, אנחנו לא חיים באמת. צריך לקוות שבמהרה בימינו נוכל לעלות לציון בקדושה ובטהרה.

הנביא יחזקאל נשלח לומר נבואה על תחיית המתים, והוא אומר שהוא רואה בקעה מלאה עצמות. "וַיֹּאמֶר (ה') אֵלַי: הִנָּבֵא עַל הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה, וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם... פֶּה אָמַר ה' אֲלֵהֶם לְעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה, הִנֵּה... נָתַתִּי עֲלֵיכֶם גְּדִים, וְהַעֲלֵתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר, וְקָרַמְתִּי עֲלֵיכֶם עוֹר, וְנָתַתִּי בְּכֶם רוּחַ וַיִּחְיֶינָה, וַיִּדְעֻתֶם כִּי אֲנִי ה'." ונבאיתי כְּאִשֶּׁר צִוִּיתִי... וְהִנֵּה רָעַשׁ וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עֶצְמוֹ. וְרָאִיתִי, וְהִנֵּה עֲלֵיהֶם גְּדִים, וּבָשָׂר עָלָה, וּקְרַם עֲלֵיהֶם עוֹר מְלֻמָּעָה, וְרוּחַ אֵין בָּהֶם" (יחזקאל לו, ג-ח). הכל מסתדר, העצמות כבר לא פזורות, הן מתלבשות בגופות בני אדם, יש כבר גידים ובשר ואפילו עור מלמעלה, אבל רוח עדין אין בהן. אחר כך, נבואה שניה, אומר הקב"ה ליחזקאל: "הִנָּבֵא אֶל הָרוּחַ... וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ: פֶּה אָמַר ה' אֲלֵהֶם, מִאֲרָבַע רוּחוֹת פָּאֵי הָרוּחַ, וּפְחֵי בְּהִירוּגִים הָאֵלֶּה וַיִּחְיֶיךָ. וְהִנָּבֵאתִי כְּאִשֶּׁר צִוִּיתִי, וַתָּבוֹא בָהֶם הָרוּחַ וַיִּחְיֶיךָ, וַיַּעֲמֵדוּ עַל רַגְלֵיהֶם... וַיֹּאמֶר אֵלַי: בֶּן אָדָם! הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה - כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה. הִנֵּה אֲמַרְיִם, יָבֹשׁוּ עֲצָמוֹתֵינוּ וְאֶבְדָּה תִקְוֹתֵנוּ... פֶּה אָמַר ה' אֲלֵהֶם, הִנֵּה אֲנִי פֹתֵחַ אֶת קְבֻרֹתֵיכֶם... וְהִנָּבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אֶדְמַת יִשְׂרָאֵל... וְנָתַתִּי רוּחִי בְּכֶם וַיִּחְיֶינָה... וַיִּדְעֻתֶם כִּי אֲנִי ה' דְּבַרְתִּי וַעֲשִׂיתִי" (שם ט-יד).

כי שני שלבים יש בגאולה. שלב ראשון - שיש כבר "משהו"; שכבר מתלקטות העצמות, וכבר מתחברות לגופות, אבל עדין אין בהן רוח. זה המצב שלנו כיום. ב"ה מתלקטים יהודים מארבע כנפות הארץ, ויבואו עוד בעז"ה, אבל עדין "רוח אין בָּהֶם". ב"ה הקימו כאן בארץ ישובים, הקימו אפילו ישיבות ותלמודי תורה ב"ה, אבל כל זה עדין

כל. אבל כשיש שופטים כמו היום, ודאי אפשר להבין שצריך לבקש "השיבה שופטינו כבראשונה", שהאשה שוב תהיה צעירה, ושרוח הקודש תחזור אלינו, אל ציון בית חיינו, ונוכל שוב ולהקריב קרבנות, לעלות שלוש פעמים בשנה להר הקודש, וגם בשאר ימות השנה יהודי יוכל לבוא ולהתפלל ולהקריב קרבנות, ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו, אמן.

היום, לעת זקנה, אין לנו נביאים, אין לנו תנאים ואמורים, ואפילו אנשים כמו הרמב"ם או כמו הגר"א אין לנו. אפילו החפץ חיים כבר איננו איתנו. אנו מרגישים כמו אדם זקן וחלש הנמצא באפיסת כוחות, ומבקשים מה' שגם במצב הזה לא ישליך אותנו. כמו שלא עוזבים אשה שהיתה צעירה והזדקנה, כך לא יעזוב הקב"ה את כנסת ישראל שהזדקנה. על זה אנו מתפללים לקב"ה, "אל תשליכנו לעת זקנה". תן לנו שוב רוח הקודש, וחדש ימינו כקדם, שכנסת ישראל שוב תהיה צעירה. בשר ודם לא יכול להחזיר את אשתו לצעירותה, אבל הקב"ה יכול לעשות את אשתו צעירה, יכול להחזיר לנו נביאים ושופטים, לא שופטים כמו שיש לנו היום, אלא שופטים אמיתיים, "השיבה שופטינו כבראשונה". יש לפחות ברכה אחת בשמונה עשרה שאנו מבינים אותה יותר טוב מאבותינו, וזו ברכת "השיבה שופטינו כבראשונה". בדורות הקודמים השופטים היו יהודים כמו הרמב"ם, כמו קצות החושן, לא היה נורא כל

השיחה נערכה לפי הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון (אם ישנם) יש לתלות בעורך בלבד.

1. בפירושו "העמק דבר" להנצי"ב זצ"ל פירש וז"ל: "לא הָבִיט אֶנְךָ בְּעֵקֶב וגו', כי האֶנְךָ שיש ביעקב אינו בעצם מושרש בלב יעקב... אלא כמו שאדם רוצה לעשות אֶנְךָ ע"י רוח שטות וכיוצא בזה". והיינו, שחטא של אדם מישראל לעולם אינו חטא בעומק, אלא חיצוני ומקרי בלבד, ובהבטה פנימית - אין כאן חטא בעצם. ולכן אין החטא גורם לסלק מאיתם השכינה, וכמבואר בסוף הפסוק: "לא הָבִיט אֶנְךָ בְּעֵקֶב... ה' אֱלֹהֶיךָ עִמּוֹ וְתִרְוַעַת מִלֶּךְ בּוֹ".
2. כן דעת רש"י. ואולם הרמב"ן מקשה על כך ומסיק, שכך באמת היה צריך להיות מניין ההרואים לפי מה שצוה ה' מתחילה, לדון ולהרוג את כל הנצמדים לבעל פעור. ואולם בפועל, בזכות קנאותו של פנחס נתבטלה הגזרה, "ולא נדון אחד מכל העם ביד השופטים", אלא מתו ע"י ה' במגפה, והנשארים - "השמידם ה' אַחֲרָיִךְ כֵּן, טָרַם עֲבָרְךָ אֶת הִירְדֵּן". [שהרי עוד בטרם נכנסו לארץ, אומר משה לישראל: "עֲיִנֶיכֶם הִרְאָת אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּבַעַל פְּעוֹר, כִּי כָל הָאִישׁ אֲשֶׁר הִלֵּךְ אַחֲרֵי בַעַל פְּעוֹר - הַשְׁמִידוּ ה' אֱלֹהֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ" (דברים ד, ג)]. עכ"פ, גם לדעת הרמב"ן נמצא, שבסופו של דבר מתו כמאה וחמישים אלף איש בעוון בעל פעור, מלבד כ"ד אלף איש שמתו במגפה.
3. שהרי מיד אחר כך נמנו בני ישראל, ונמצאו כששים רבוא איש (במדבר כו, נא). הרי, שקודם אותו מעשה היה מנינם כשבע מאות ושבעים אלף איש. ואם מתוך ציבור זה נהרגים למעלה ממאה ושבעים אלף איש - הרי זה כרבע מכלל ישראל, בקירוב.
4. כמובן, אין הכוונה שאין חיוב מן התורה לקיים מצוות בחו"ל. אלא הכוונה היא, שביחס לארץ ישראל, עבודת ה' בחו"ל היא רק בבחינת "הַצִּיבִי לָךְ צִיָּיִם". [והנה, יש מצוות שחיובן לא התחיל במתן תורה, אלא רק משנכנסו ישראל לארץ, אע"פ שהן מצוות שאינן תלויות בארץ (ע"י רמב"ן דברים א, א). ויתכן שהסיבה לכך היא, מפני שעיקר קיום התורה הוא רק בא"י, ולכן כל עוד לא נכנסו ישראל לארץ, לא חלה עליהם חובת מצוות אלו כלל].
5. ועי' שו"ת הרשב"א (ח"א סי' קל"ד) שגם הוא כתב כן. וכן משמע בחינוך, שכתב על א"י: "כי שם עיקר הכפרה, ושם הקרבנות, ועיקר הכל בה" (חינוך מצוה שס"ד).
6. ובדברי הרמב"ן בפרשת ואתחנן מצינו נקודת חידוש נוספת בענין זה. דהנה משה אומר שם לישראל, "וְיָאֵה לְפָנֶיךָ אֶתְּכֶם חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים פְּאֻשׁ צוּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ" (דברים ד, ה). ונתקשה שם הרמב"ן, למה נאמר "לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ", והרי הרבה מצוות יש שחיובן גם בחו"ל! ופירש הרמב"ן (בפירושו שני), שמשה אמר כן, כיון "שעיקר המצוות כולן - בארץ". [ומציין למה שכתב באריכות בענין זה בויקרא יח, כה]. והנה, בפסוק הרי נזכרו "חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים". ומבואר אפוא, שלא רק חוקים, שהם גזירת מלך, (כגון איסור אכילת חזיר ואיסור לבישת שעטנז), עיקר חיובם בארץ, אלא אפילו משפטים, שהם מצוות שהשכל מחייב אותן, כגון גזל ושפיכות דמים (ע"י יומא סז, ב ורש"י שם ד"ה משפטי), גם הם עיקר חיובם בא"י.
7. כמובן, אין הכוונה שאין חיוב מן התורה לקיים מצוות בחו"ל. אלא הכוונה היא, שביחס לארץ ישראל, עבודת ה' בחו"ל היא רק בבחינת "הַצִּיבִי לָךְ צִיָּיִם". [והנה, יש מצוות שחיובן לא התחיל במתן תורה, אלא רק משנכנסו ישראל לארץ, אע"פ שהן מצוות שאינן תלויות בארץ (ע"י רמב"ן דברים א, א). ויתכן שהסיבה לכך היא, מפני שעיקר קיום התורה הוא רק בא"י, ולכן כל עוד לא נכנסו ישראל לארץ, לא חלה עליהם חובת מצוות אלו כלל].
8. תפלה זו הרי מיוסדת על הפסוק: "אֵל תִּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ, וְרוּחַ קִדְשְׁךָ אֶל תִּקַּח מִמֶּנִּי" (תהלים נא, יג).